

10 AL. 63 63

V. BOGREA

In amintirea lui Anastasiu Bașotă

✂ Cu prilejul desvelirii
bustului de la Româna

(Extras din „Neamul Românesc“)

VĂLENIÎ-DE-MUNTE

„Neamul Românesc“, Tipografie și Legătorie

1916

4343

V. BOGREA

In amintirea lui Anastasiu Bașotă

✂ Cu prilejul desvelirii
bustului de la Pomîrla.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(Extras din „Neamul Românesc“)

BCU Cluj-Napoca

RBCFG 2008 02727

VĂLENIÎ-DE-MUNTE

„Neamul Românesc“, Tipografie și Legătorie

1916

In amintirea lui Anastasie Bașotă.

— CU PRILEJUL DESVELIRII BUSTULUI DE LA POMIRLA. —

Acum câțiva ani, cu ocazia comemorării lui Carducci, se făcuse propunerea de a-l ridica o statuie la Paris. Ideia, oricât de nobilă, a trebuit însă să fie părăsită. Cu puțin înainte, instituiindu-se un referendum spre a se ști ce scriitor străin preferă Franța, numele marelui poet italian nu venise supt niciun condei. Și s'a părut atunci nepotrivit a se înalța, în plin Paris un altar acestui «zeu necunoscut»¹.

Mulți, cetind prin ziare că la Pomirra s'a ridicat un bust lui Bașotă, vor fi strâns din umeri. Și cu drept cuvânt...

Acolo însă, în Pomirra lui — cine să nu-l cunoască? Acolo, numele bine făcătorului răsună în ziceri proverbiale: «Mulți, ca sarea lui Bașotă» (Expresia am auzit-o din gura lui Moș-Ieremia Jijie, din Ibănești vecini.) Acolo, legiuni de Anastase îi poartă numele: sînt finii săi de pe vremuri. (Numai în cîteva luni din 1869, anul morții sale, Bașotă creștinase 52 de prunci pomirreni².) Acolo numele său trăiește,

¹ G. Mangain, *Giosuè Carducci et la France*, în «Annales de l'Université de Grenoble» pe 1914, p. 336.

² Fetele erau botezate: *Elena* după numele mamei sale,

alătura cu al cutărui cătun obscur, în Popeni-Başotă, cum trăieşte al Vîrnavelor, la Hilişău: pe aceste meleaguri a hălăduit odinioară Banul Vasile Vîrnav, traducător — între altele, din îndemnul fericitului Veniamin, — al «Descrierii» cantemi-reşti³. Duhul cărturăresc n'a fost cu totul străin locurilor acestora: din Herţa apropiată răsare Asachi însuşi! Dar umbra care domină acolo, amintirea care e vie mai presus de toate celelalte, este aceea a lui: a lui *Anastasio Başotă*. Şi cu drept cuvînt...

Boier de viţă veche şi de modă veche, cu chibzuită rînduială de gospodar şi părintească iubire pentru norod — cuconul Alecu Forescu, din Creangă, era soţul Ralucăi Başotă, fata Vornicului Andrei —, «Nastaschi Başotă» n'a fost primul din neamul său care a ilustrat acest nume, dar a fost, din nenorocire, ultimul: cu el dispăre, în linie directă, familia *Başoteştilor*, cea pomenită de Cantemir între boierimea Moldovei!

Numele însuşi — format, nu derivat prin sufixul *-otă*⁴ din radicalul *baş*⁵ — ne întîmpină,

Elena Boldur-Lăţescu, pe care-l purta şi una din fiicele sale (v. hirtiile rămase în slăpinirea d-lui L. Pavloff din Iaşi. Condica Başotă, aflătoare înaintevreme la Epitropie, nu ni-a fost accesibilă). — A murit în Iaşi, la 27 Decembrie 1869, în vîrstă de 73 de ani, şi rămăşiţele sale pămînteşti au fost îngropate la Pomirla, unde au fost transportate cu o braşoveancă. Casele sale din Strada Sîrării (Iaşi), un adevărat burg feudal, adăpostesc acum, în zidurile lor masive, Gimnasiul «Ştefan-cel-Mare», iar cele din Botoşani, ale părintelui său, sînt ocupate de Primăria aceluşi oraş.

³ Cf. N. Iorga, *Istoria lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, I, 499.

⁴ V. Pascu, *Sufixe romîneşti*, ed. Acad., 1916, p. 274 — Dar lista exemplurilor date acolo (12, din care 10 după Hasdeu), chiar sporită cu cele 6 adause de d. N. Iorga în recensia din *Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale*, III, 87, este cu totul insuficientă pentru

a da o idee exactă de frecvența relativă a acestui sufix în patronimica și toponimia românească. Iată, în ordine alfabetică, fără indicare a izvoarelor (riguros controlate însă, și fără deosebire dacă finala -otă e etimologică sau analogică, o listă mai corespunzătoare: *Acbota*, *Albotă* (cf. și *Albute*), *Arnota* (cf. însă mg. *Arnóth*, *Arnăut*), *Babotă (cf. *Bațoț*, p. care cf.: *Babșa* și *Agota* [?], *Belot*, *Batoți*, (*Cacoți*, *Ciocoți*, etc.), *Bacota* (?), *Balota*, *Balșota*, *Barbota (cf. *Bărbotescu*), *Barzota*, *Bașota* (și *Bașot*, pron. pop.: «Baș'tă»), *Berbotă (cf. *Berbești*, *Berbotășii-Orman*), *Bîrzotă*, *Bobota*, *Bocotă (cf. *Bocotea*), *Bolota* (cf. *Bolotina*, *Babolotenii*), *Boncota* (cf. *Boncescu*, *Boncilă*), *Bootă*, *Borfotă*, *Boscotă (cf. *Bosca*, *Boscotenii*), *Boșcotă*, *Breotă* (și *Briotă*, cf. *Brin*), *Bumbota* (și *Bumbota*), *Bușotă (cf. *Bușotenii*), *Calotă*, *Capotă* (și *Capută, cf. *Căputești*), *Cașotă* (și *Cășotă*), *Chircot(ă)* (cf. *Chircoman*), *Ciocotă*, *Cîrcot(ă)* (cf. *apela* !), *Cocotă* (și *Cocută*), *Conciotă*, *Coșotă* (cf. *Coșești*, *Coșoii*; ung. *kos*, țap; slov. *košuta*, cerva [cf. rom. *ciută*, *șută*, *șutu*, *șutic*], de unde și: *Kossuth*), *Dacotă* (?), *Dobrotă*, *Dolota* (cf. sl. *dolŭ*, foramen), *Dragotă*, *Drogotă* (cf. *Drogu*), *Epotă (din care: *Epotcești* = *Ipotcești*? cf. *Ipătești*, *Ipătie*, și, m. jos: *Iapotă*), *Fumotă (cf. *Fumu*, *Fumotești*), *Gazota*, *Gerota* (cf. *Geru*), *Gicot(ă)*, *Gobrotă (cf. *Gobrotenii*), *Golgota* (cf. *Golgoftă* = *Golgotha*), *Gorgota* (cf. *Gorga*, *Gorgan*), *Halota* (cf. *Halești*), *Hîrgot(ă)* (prefăcut modern în: *Hergot* = *Herrgott* !). *Hociolă* (cf. *Hocești*), *Holotă (cf. *Holoteiŭ*, *Holești*, *holotă*), *Hromot* (?) (cf. *Hroiut*, *Hruet*. *Hronet*: poate *Ronet* = *Aronet, fiul lui *Petru Aron*), *Iapotă*, *Inotă (cf. *Inotești*, *Inătești*), *Iota* (gem. *Ioți*: accentul? Poate identic cu *Hiota, cf. *Hiotu* = din *Chioș*), *Jacotă*, *Laiotă* (*Lăiută*, *Laiot*, *Laiu*), *Lamotă (cf. *Lămotești*), *Leaotă* (*Leotă*, *Leaotul*), *Lișcotă (cf. *Lișcoteanca*), *Lomotă* (cf. *Lom*, vsl. *lomŭ*, locus paludosus, și *Lămotești* de m. sus), *Malotă* (cf. vsl. *malota*, paucitas, de la *malŭ*, parvus, dr. *malotea*, scurteică (?); deci = *Micotă*, *Micescu*, *Hudescu*), *Marhotă (cf. *Marhoțel*), *Marotă*, *Mărcotă*, *Mașotă*, *Meiōtă* (și *Meiūt*: *meiŭ*, cf. *Inotă: *in*), *Meșotă*, *Micotă* (cf. *Micu*, *Micșa*), *Mocotă*, *Morcotă (cf. *Morcoteiŭ*, *Mărcotă* și *morcotesc*, *cicălesc*), *Morotă* (cf. *Moru*, *Mora*, *Moreni*), *Nanotă* (cf. *Nan*, *Nanul*, *Naneș*), *Narotă (cf. *Naroteasa*), *Neagota* (și *Negota*), *Omotă* (și *Omătă*, cf. însă și: *Otmăt*). *Pacotă (cf. *Pacotea*), *Palota*, *Pancota* (f. *pancotă* derbedeu), *Pascotă (cf. *Pascoteșec*) *Piscotă (cf. *Piscu*, *Piscotan*), *Pîrjota* (cf. însă și: *Pîrjolta*), *Popot (cf. *Popoțea*), *Proboto* (și *Pobrota* = *Pobrata*), *Racotă*, *Radota* (cf. *Radoteasa*), *Rapota (cf. *Rapoda*), *Robota (cf. *Valea-Robotin*), *Rohotă (cf. *Ru-*

hota, Rohotești, Grohot), Ropotă, Sacot (cf. Sacoți, Sacșa), *Sapotă (cf. Săpoteni), Sculota (cf. sculă, Sculi, Sculeni, Scorota (cf. Scorila, Scureiș vsl. scoră, celer, scorota, celeritas), Sipota, Sirota (și Sirota, cf. m. s. sir, sirota, orfan), *Simbota (cf. Simbotin, Simbotești, Simbea, Cosimbea, Cosimbeni, Simbăta), *Slipota (cf. Slipo(po)tești, Sclipotești, Silipotenii, sl. slep, orb), *Socotă (cf. Soci, Socea, Socotenii, cum și: socote, *Sohota de m. jos), *Sohota (cf. Sohotești, Sohodol = Valea Seacă), Sopotul (= Șipotul), Stenota (cf. Stine), Schiopota, *Șerbotă (cf. Șărbotești), *Teacotă, (cf. Teacotenii), Ticotă (cf. Ticul, Ticău, Ticșa), *Tonotă (cf. Tonotea, cu toane: Ios. Popovici, Rum. Dial., 85, unde se rapoartă, însă, greșit, la același radical: Tonu, Tonea = Anton, ca și Dona, Donea, Donca, Doncilă, Donici, Handoca, Toncea, Toance), *Viltot (cf. Viltoți, Viltotești = Vitoldestii: Vitold), Vișotă (cf. Vișu, Vișu, Vișa, Vișan, Vișoiu), Zapotă (cf. însă: zănodie, Zapodenii și *Sapotă sus citat), Zearotă. Adecă peste 100, în total, și peste 70 absolut sigure, — esutul fiind, ori neatestate, ori dubioase (cf. și Atgotina, moșie în Muntenia: Giurescu-Dobrescu, Doc. și reg. relative la C. Brincoveanu, p. 295.).

⁵ Vocabularul românesc cunoaște mai mulți *baș*. Dar, cu excepția unuia singur (ad. *baș*, de origine sirbească), toți ceilalți (inol. *baș*, agio: „bani în *baș*“ [Ghibănescu, Surete, VIII, 71: greșit!], poate prin filieră bulgărească) se pot aduce supt o căciulă: turc. *baș*, cap. Acesta a dat, în limba noastră cunoscuta prefixă intensivă din expresii ca: *baș-boier*, *baș-tilhar*, etc. (Dintr'un astfel de *baș-cioban* s'a derivat, plausibil, rom. *baciū*. În schimb, *baș*- din rom. *bașardină* nu poate avea, cum s'a susținut, aceeași origine, ci e, probabil, cu o substituție de sufix analogică [cf. grupa: *curvisină*, *curviștină*, *florșotină*, *horhotină*, *hoșcotină*, *papină*, *pațachină*, *scorșotină*, *țolină*: parte, la Pascu, o. c., pp. 208, 276, unde observăm lipsa suf.-ină neacc.: *datină*, *gadină*, *țarină*, *Cimpina*, etc.), *bașardita*, *verächtliches*, *wortbrüchiges Frauenzimmer*, propriu: *bastardă* [cf. it. *bastardina*], — precum țigăneștii sînt alți a termini pornografici din limba noastră și altele alte cuvinte cu timbru special, ca: *biștari*, *bani* = țig. *bist*, *zwanzig* [cf. *sfaț*, *sfațihii*: *Biografia* lui V. Mateescu, ed. N. Iorga, p. 68]; *lovele*, *bani* = țig. *lôwo*, id. m. etc.; F. N. Finck, *Lehrbuch des Dialekts der deutschen Zigeuner*, Marburg 1903, *passim*; R. v. Sowa, *Wörterbuch d. Dial. d. d. Z.*, Leipzig 1899, *ad voc.*). Același *baș*, de astă dată însă postpus, se întâlnește în expresia: *cocoș-baș*, „*épithète du coq qui chante le premier, qui annonce le premier la nuit*“ (sic: Hasdeu, 2663, și, după el, Pascu,

din bielșug, în paginile cronicilor și culegerilor de documente.

De la Bașotă Manuilă, eponimul satului, azi dispărut Bașoteni (pe Siretiu) pe care-l dăruiește Mănăstirii Neamțului, în zilele lui Alexandru cel-Bun, la 4 Decembre 1428⁶; de la Bașotă Logofătul, al lui Miron Costin⁷, care, împreună cu «Lupul Vasilie Vornicul». Domnul de mai apoi, purcede la Țarigrad spre a împiedeca venirea la tron a unui pretendent urgisit și care, mai târziu, e Hatmanul lui Vodă-Barnovschi; de la P vnicerul din 1599 al cărui fiu, Gheorghe, îndeplinește misiuni în Ardeal⁸, ca și vtori-Logofătul Petru solul lui Alexandru Coconul⁹; de la acel enigmatic «seigneur Botohan», al lui Joppecourt, pretins frate al Doamnei lui Ieremia, pe care-l răpune, crud, răsbunarea lui Ștefan Tomșevici¹⁰; de la Zosin Ba-

o. c., p. 274): el e, după Hasd ū, 2672, care însă îl so-coate cum an, radicalul numelui *Bașotă*.—Pentru înțeles, cf. țig. *bașlo*, *bașno*, Hahn, Flintenhahn (Sowa, 94), care ar putea fi reflexul unui *bașlū turcesc. Pentru expresia însăși, cf.: *cocoș găiu*, *cocoș negru* (Viciu, *Colinde din Ardeal*, p. 200) = sl. *galū*, sordidus, *galić*, Rabe, *galića*, Benennungen schwarzer Vogel (Berneker), alb. *gală*, Rabe (G. Meyer) mr. *gal*, negru (Dalamatra), dr. *Gal(u)*, *Galea de Negru*, *Negrea*) *galiță* (cf. *Galiță*, *Halita*), *gaiță*, (*Zaiță*, n. r fjam., care e rut. *zajac*, iepure).—De altfel, numele *Bașotă* poate represinta foarte bine, ca radical, pe vr. *baș*, căpetenie, staroste, din expresii ca: «*bașul* gelepilor» (starostile negustorilor de oi), „*baș* Coste Avraam“, etc. (cf. *Dicționarul Academiei*, s. v.) și nu se poate ușor despărți de *Bașa* (cf. *Bășeni*), *Bășău*, etc. (cf. *Țicotă* față cu *Țicău*).

⁶ I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan-cel-Mare*, I, 147.

⁷ Kogălniceanu, I², 292.

⁸ V. m. jos, n. 9.

⁹ Hurmuz-kı-lorga, XV², 915.

¹⁰ N. Iorga, *Studii și documente*, V, 569 —D. Sever de Zotta (*Arhiva genealogică*, II, pp. 179-80, 230-1) susține

șotă, căruia Dumitrașcu Cantacuzino îi oferă demnitatea de Hatman, refuzată de Buhuș, cel pribeag la Munteni «din risipa de la Domnești»¹¹, și care iscălește zapise de împrumut, împreună cu Velicico Costin¹², de la toți aceștia și peste cîți urmează¹³, până la Ioniță Bașotă părintele său, înaintea ctitorului de la Pomirla stă un lung șir de înaintași străluciți: *longo censetur sanguine*, — cum zice poetul străbun¹⁴.

Însă că acest „Botochan“ ar fi Pătrașco, urcînic de *Botoșani*, fiul pircălabului Gheorghe Izlozeanul (= din Lozna, Lozonski), fondatorul bisericii „Sf. Gheorghe Lozonschi“ din Iași (N. Iorga, *Istoria comerțului românesc*, I, p. 255), deci frate bun cu Doamna Elisaveta. Argumentarea e convingătoare. Am avea de observat, totuși, că, la Jopecourt, *Botoșani*, numele orașului, e scris: *Bothocan* (Papii, *Tesauru de mon. ist.*, II, 73), nu: *Botochan*, ca numele boierului (*ibid.*, p. 24), în ce privește, însă, numele grec se al socruului lui Ieremia, d. Zott: f c e o mică confuziune: *Cataratul* nu e „Curatul“ (καθαρός), ci „Pro-cletul, Afurisitul“ (κατάρατος), adică, tocmai: „Necuratul“ (cf. ngr. δ τρισκατάρατος, dracul). Greșala și-a iăsușit-o d. Ghibănescu, „Divanurile domnești“, în *Archiva* din 1915, p. 93), care, în același articol (*ibid.*, 1916, p. 231), înțelege pe *Cherața* (= ngr. χεράτσα, femeie pretențioasă, atectată) ca: *Creața!*

¹¹ V. *Letopisețul Țerii Moldovei de la Istratie Dabija până la a doua Domnie a lui Antioh Cantemir*, ed. Giurescu, București 1913, p. 80: „S’au miniat Dimitrie-Vodă [pe Buhuș] și au pus Hatman pe Zosin, căruia nici în gîd nu i-ău fost...“—La caracterul neașteptat al acestei numiri face aluzie, poate, Sion, printr’o confuzie și exagerare obișnuită pamfletarului, cînd afirmă că Alexandru Lăpușneanu (!) a făcut pe „țaranul Toader Bașotă deodată Hatmen“ (*Arhondologia*, ed. Ghibănescu, p. 34).

¹² Ghibănescu, *Ispisoace și Zapise*, III, 154.

¹³ Familii *Bașotă* există și în Ardeal; un „Basiota“, tot „Basiliu“, ca și autorul studiului geologic despre „Munții apuseni ai Transilvaniei“, citat de Frincu-Candrea și Hasdeu (s. v.), dar „medic în Cluj“, acesta, găsim în *Istoria școlilor născădene de Șutropa și Drăgan* (născăd, 1913), p. 394.

¹⁴ Iuvenal, *Sat.*, VIII, 1-2.—Pentru descendența lui Bașotă a se vedea însemnările sale, după un manuscris autograf, în Iorga, *Studii și documente*, XVI, pp. 56-8.

Dar, prin faptele sale, el, «Anastasachi», urmaşul, se poate glorifica, pe dreptate, cu poetul frances :

«Dans le caveau des miens plongeant mes
pas nocturnes,
«J'ai compté mes aïeux, suivant leur vieille loi.
«J'ovrris leurs parchemins, je fouillai dans leurs
urnes,
«Empreintes sur le flanc des sceaux de cha-
que roi.
«À peine une étincelle a relui dans leur
cendre,
«C'est en vain que d'eux tous le sang me
fait descendre ;
«Si j'écris leur histoire, ils descendront tous
de moi ¹⁵.»

Şi nu e de mirare că, în cutare publicaţie jubilară (1) a nobilimii basarabene, chipul lui Nastasachi, «Hatman de Prut hale ¹⁶, stă drept acela al lui «Ivan Constantinovicî Başota», mareşal al nobleţei ¹⁷.

Căci, dacă tatăl său, Ioniţă, este acela care zidi biserica din Pomîrla, în 1811 cel ce, 48 de ani mai târziu, o repară, adăugîndu-î pridvorul şi ridicîndu-î turlele, — lărgînd-o. adecă, şi înălţînd-o —, e Anastasie. El e acela care, primul în Moldova noastră ¹⁸, după exemplul lui Dinicu Golescu ¹⁹, a înfiinţat, la Pomîrla, în

¹⁵ Alfr. de Vigny, *L'Esprit pur*, II.

¹⁶ Ghibănescu, *Surete şi Izvoade*, X, 277.

¹⁷ A. N. Krupenski, *Scurtă privire asupra nobilimii Basarabiei, 1812-1912, cu ocazia jubileului de 100 de ani al [răpirii] Basarabiei*, Petersburg, 1912 (ruseste). Pentru Spătarul Ioniţă Başota, cf. N. Iorga, *Basarabia noastră*, p. 167.

¹⁸ V. Xenopol-Erbiceanu, *O serbare şcolară la Iaşi*, p. 155; cf. ins¹ V. A. Urechi, *Istoria şcoalelor*, II, 59.

¹⁹ Cf. N. Iorga, *t. lit. rom. în veac. al XIX-lea*, I s1, 102.

Iulie 1838, o școală sătească, cu internat, pentru copiii ȧeranilor de acolo. Tot el, în sfirșit, — după statul lui Doxachi Hurmuzaki²⁰, al lui Evdochim Ianov²¹ și al altora — a întemeiat Liceul sătesc din Pomirla, care, zece ani după alcătuirea testamentului²², la 18 Februar 1879 își inaugurează cursurile...

«Aici, în această școală de Bașotă zidită,
 «Se țin și se cultivă toți fiil de sătenil.
 «Din Lișna și Pomirla, cum și din Cocorenil²³.
 «Acel ce, prin lumina aice dobîndită,
 «În patria romînă vor fi folositoril,
 «Memoriei Bașotă devin cununil de floril».

O vatră de lumină curată pentru copiii ȧeranilor săil... Scînteil destule din ea s'aũ răs-pîndit și se răs-pîndesc mereũ, în tot cuprinsul

²⁰ Marele patriot bucovinean, tatăl istoricului, mort în 1857 (cf. *Arhiva genealogică*, I, 158-9), era unul din intimil lui Bașotă. Prin el se expediază din Paris „la Eșil, în primirea ds[ale] c. c. Anast. Bașotă“, căruia îi sosesc la 6 Octombrel 1854, un număr de 128 volume (toate, afară de un Polib u și un Appian greco-latin, franț z[er]șit), pe preț de 943 fr., plătișil în galbenil (80 galbenil, 3 fr.) „domnului Hurmuzaki“ (Hîrștile Pavloff). De alminterea, Hurmuzaki sfătuia pe Bașotă sã facã acel institut cultural în Bucovina, și cel ce l-a determinat pentru Pomirla, a fost, între alșil, Ianov.

²¹ Aga Evdochim, întemeietorul primului cor vocail la bisericile din Iașil (cf. N. A. Bogdan, *Orașul Iașil*, ed. II, p. 229), e tatăl fostului episcop al Liceului din Pomirla, Ioan Ianov, autorul versurilor citate u al jos.

²² La 25 Octombrel 1869.—Autentificat de tribunalul din Do ohoiũ la 27 Octombrel acelașil an, testamentul, gãsit la Pomirla și publicat la Iașil (Goldner, 1870), a fost atacat de moștenitoril. Aũ urmat procese, polea ice, recriminãril și transacșil — o întregã literaturã, foarte tristã, o avem supt ochil —, pãnã cînd, în anul Mituiril 1906, conducerea institutului a trecut la Casa Școalelor.

²³ Poetul uitã pe orfanil de la „Institutul Gregorian“, din Iașil, al cãruil unul din fondatoril a fost Bașotã.

terii. Și aceasta e mult! Căci cultura unui neam nu se măsoară numai în înălțime, după culmile la care s'aun ridicat cîteva capete emnente, dominînd nivelul comun, ci și — ba, poate, mai ales — după raza ei de extensiune, după expansiunea și circulația ei în popor, — în «vulg», cum se exprimă, cu eleganță, un aristocratic genealogist ²⁴.

Astfel, *Pomirla* lui Anastasie Bașotă — al cărui chip de bronz scînteie acum, *spirans aes*, în văzduhul luminos al verii —, *Pomirla* noastră nu e, pentru cultura românească, acea Abderă rușinoasă și trivială, pe care o înfățișează pamphletarul bucureștean, ci un modest, dar rodnic ogor gospodăresc, — cam părăginit, din nenorocire .. (*Videant consules* ²⁵ !

²⁴ Octav G. Lecca (recte: *Leca*, adevă *Aleca, *Alecu* = *Alexandru*, cf. *Șandu-Șendrea*), *Familiile boierești romine*, București 1899, p. 62 (autorul pare a se fi inspirat, de altfel, în rostul articolului, de art. respectiv din *Etymologicum*): „An. Bașotă... fondează... un institut de cultură pe moșia sa *Pomirla* din Dorohoiu, pentru învățătura *vulgului* [se confundă școala din 1838 cu „Institutul“ din 1879 !]. Moare după 1860 [cam vag !], fără urmași, avînd o singură fiică (*sic*), Elena, măritată cneazului [= marile au cnêze] George Cantacuzino, guvernator al Basarabiei“. (De fapt, din căsătoria sa cu Ruxanda Balș, Bașotă a avut două fete, pe care le-a educat în pensionul *Domizel* din Cernăuți [cf. I. C. Filitti, *Domniile romine sub Reg. Org.*, p. 612], iar una din ele a sîrșit fără vreme, în valurile Prutului).

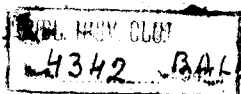
²⁵ Casa Școalelor se cuvine să iea aminte că Institutul „Anastasie Bașotă“ nu e un loc de exil expiatoriu pentru profesorii delincvenți, nici un asil pentru declasați și amoralii — „bun pentru *Pomirla*“ ! Există acolo prin voința testatorului, care e sfîntă, un *Liceu*, nu un Penitenciar „Bașotă“, pentru majori și minori ! Și, dacă fundațiunea marelui filantrop a trecut de supt egida Epitropiei supt aceia a unei instituții de Stat, nu e niciun cuvînt a face să dăinuiască, tocmai în se av-a el mai puțin recomandabil, vechiul regim.

Oamenii de ispravă și conștiință cari muncesc acolo să

Iar pentru noi, cîți am pornit de acolo, e și o duiosă Insulă a Amintirii, — o insulă pe care niciodată nu o va putea cuprinde, cu apele ei negre și reci Marea Moartă a Uitării..

Și'n ceasurile grele de azi cînd fierb lumile de durere, de nesiguranță și nerăbdare; cînd lumini de speranțe se aprind și se sting, dureros, în zările mute ale Viitorului cu ochi de sfinx; cînd tremură cugetul omului nedumerit și neliniștit, cum tremură acul busolei care-și caută orientarea, — a te putea odihni, un moment, în ținutul vrăjit al Amintirii e o adevărată binecuvîntare*.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

nu se supere, dacă o spunem: astăzi, mai mult ca oricînd, școala din Pomirla *vegetează*, nu trăiește!

* Am fi tipărit acest strălucit articol al extraordinarului învățat tinăr din lașul atitor gilcevi pretențioase, profesorul (de liceu) Bogrea, în «Revista Istorică», unde-și are mai bine locul, dar n-l de Iulie-Septembre a ieșit de două săptămîni.

N. Iorga.

